

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

22. aprillil 1936. a.

Nr. 4

NELJATEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas „ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal.	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, ⅓ lhk.
1923 aastak. „ —.50	linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas	Kr. 2.50, ⅙ lhk. Kr. 1.25.
1924—1935. a. à . . . „ 2.50	nr. 991 ja Põllumeeste keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulutused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

Tallinna Linna
Keskraamatukogu

SISU:

Mõnest küsimusest isikunimede omapäras- tuse alal	Lhk. 51
Tulevase vallaomavalitsuse vallavanemast	„ 57
Perekonnanimede ja nimede muutmise põh- justest	„ 59
Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalit- suste tegevusest	„ 63
Kirjandusest	„ 64
Küsimusi ja vastuseid	„ 64
Kuulutusi	„ 50

Perekonnaseisu
Kantseleimargid

25- ja 50-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

büroost

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutuste Kindlus-
tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

**Suurem ja
edurikkam
koduma
kindlustusettevõte**

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 41.
Telef. 3-44 ja 16-12.

Osakonnad: Tallinnas, Rakveres, Võrus,
Viljandis, Pärnus, Tõrvas ja Kuressaares.

Sundnormide kogu

Maaomavalitsuste kohta

*vallad ja teised asutised võivad saada köitmata Kr. 2.—
eest, köidetult Kr. 4.50 eest.*

*Tellimised adresseerida Eesti Maaomavalitsuste
Liidule, Tallinn, S. Roosikrantsi tn. 12.*

Mõnest küsimusest isikunimede omapärastuse alal.

Ed. Roos.

Kohtuministeeriumi Kodifikatsiooni-osakonna redaktor.

Õeldakse, et oma suurmehi mitteaus-tav rahvas ei austa iseennast. Samuti tun-tud on väide, et lugupidamise puudumine oma keele vastu osutab rahvuse lugupida-matust iseenese vastu. Sest üks ole rah-vuse parimad liikmed oma vaimsete saa-vutiste ja loominguga nii või teisiti kind-lustanud oma rahva olemasolu- ja tule-vikualuseid. Ning üks ole keel rahvuse olulisemaid tunnuseid, seega rahvuse la-hutamatu osa. Seepärast on mõistetav, miks rahvuskeelest võõrdumist samasta-takse tavaliselt ümberrahvustumisega.

Võõrasse keskkonda sattunud teatava rahvuse liikmete emakeele unustamise fak-tist ei või teha veel mingeid järeldusi vas-tava rahvuse rahvustunde kohta üldse. Hoopis tunnuslikum on oma rahvusest ja keelest irdumine oma kodumaal, eriti kui säärased nähted on sagedased. Meie nn. kadaklus on kurb tõsiasi. See sunnib jä-reldama rahvustunde nõrkust. Eestlase lugupidamatust oma keele vastu osutab ka üsna laialdane uhkustlev võõrkeelte tarvi-tamine. Eesti keele puudulikust tundmi-sest, hoolimatusest õigekeelsuse, samuti peaaegu vaenlikkusest meie keele arengu, üldse keele korralduse vastu — neist väärnähteist on kõneldud korduvalt.

Nõnda ei toimi tulevikku taotlev rah-vus. Kuna aga eestlane hindab iseolemist, kaitseb vabadust, tahab elada oma elu, siis peab järeldama, et vastuääkivad näh-ted on ajutised, pärandunud peamiselt mi-nevikust. Jätkuv ümberehitus- ning ku-jundustöö kustutab need. Viimased aas-tad annavad selleks tugevat lootust.

Koos rahvustunde uue puhanguga ha-katakse osutama järjest rohkem tähele-panu ka meie keelele. Valitsus on juba kehtima pannud rea seadusi ja määrusi, mis korraldavad eesti keele rakendamist avalikus pruugis. Nimetamist väärivad neist eriti järgmised: Keeleseadus, Keele-määrus, Ariettevõtete raamatupidamise keele seadus, Rahvusse kuuluvuse aluste määramise seadus. Samuti seadusega re-guleeritud isikunimede eestistamise liiku-mine on saavutanud hinnatavaid tulemusi. Linnatänavate ümberristimine on lähedal lõppastmele. Lõppeks on siin-seal juba liikvel ka meie võõrapäraste kohanimede muutmise mõte.

See kõik on aga vaid algus, algus, mis nõuab kogu rahva innukat kaasatöötamist, et väarikast algusest jõutaks veel vääri-kama lõpuni.

Kuid asjal on veel teine külg. Saades jaatava vastuse küsimusile — kas teha? kas tehakse? — kerkivad tavaliselt otse-kohe küsimused — kuidas teha? kuidas tehakse?

Iga hästikorraldatud tegevus eeldab kindlaid põhimõtteid, sirget joont, kõiku-matuid aluseid, eeldab seda, et tööd lõpe-tades ei jääks tegijail ega arvustajail tun-ne, nagu tuleks kõik või osa uuesti teha. Tänavanimede ümberristimise alal kerkib osati säärane küsimus. Kujutelgem näi-teks linnaosa, kus tänavad on nimetatud meie rahva suurmeeste nimede järgi: *Kreutzvaldi, Jannseni, Weizenbergi, Wilde, Jakobsoni* jm. jm. Tahe hea, kuid tulemus halb. Tõeliselt oleks võinud aus-tustunde nende tublide eestlaste vastu väljendada ka rahuldavate tulemustega, tarvitades nimelt pseudonüüme: *Viru lauliku, Lauluvisa, Kujuri, Linnutaja* jm.

Ka isikunimede eestistamise alal toi-mub üht-teist, mis vajaks veel kas korral-damist ja täpsustamist või jälle tõkestamist. Järgnevad read püüavad jõudu-mööda sellele kaasa aidata.

Eesnimed.

Vastava määruse kohaselt on meil tar-vitusel olevate võõrapäraste eesnimede kuju, kirjutusviis sõltuv nimekandjate soovist. Tahab aga nimekandja kohan-dada oma eesnime eesti transkriptsioonile, siis peab perekonnaseisuametnik selle soovi täitma, käies seejuures eribrošüü-rina avaldatud juhendi — „Siseministri juhtnõõrid perekonnaseisuametnikkudele võõrapäraste nimede parandamiseks või kirjutamiseks“ — nõuete järgi. Asjaoma-sed ametiisikud teavad oma kogemusist kõige paremini, kuidõrd vajaline on selle brošüüri olemasolu, vajaline seda-enam, et ta on koostatud asjatundlikult, eranda-tud vaid üksikud pisiasjad.

Ka seniste eestipäraste eesnimede kuju küsimus jääb määruse kohaselt nimekand-jaist sõltuvaks. Hoopis teisiti on lugu aga eesnime andmisel ja eriti muutmisel. Siin esitab määrus sõnaselgesti nõude:

eesnimi peab vastama eesti keele õigekeelsuse eeskirjadele.

Eesnimede eestistamisel oli senini ainukehtivaks valimikuks J. Mägiste „Eestipäraseid isikunimesid“. Kuid teatavasti ei vasta see raamat oma koostiselt nüüdisaja nõudeile, mis on ka arusaadav. Sest kõnesoleva raamatuga tahtis autor anda mitte eestiliste eesnimede standardvalimiku, vaid teadusliku iseloomuga, võimalikult tühjendava kogumi Eestis esinenud ja esinevaist eestipäraseist eesnimedest. Olulist sõelumist taasrakendatavuse või edasitarvitatavuse suhtes pole tehtud, erandades siiski selle, et autori arvates häälikulisil või muil põhjusil sobimatud nimekujud on asetatud paksudesse nurksulgudesse.

On seepärast arusaadav, et isikunimede eestistamise suure soodustamisega alates 1935. a. algusest tekkis tungiv vajadus uue, ajakohase eesnimede valimiku järele. Selle koostamisele asuski prof. J. Mägiste otsekohe, kuid raamatu valmimine viibis mitmesuguseil põhjusil õige kaua. Alles Raamatu-aasta viimaseil nädalail jõudis ta tarvitajaskonna kätte.

Autor on sellesse kokku kandnud palju uudismaterjali ja hüljanud arvukalt esimeses trükis esinenud eesnimesid. Valimiku on ühtlasi läbi vaadanud Akadeemilise Emakeele Seltsi juhatus ja samuti Nimede Eestistamise Keskbüroo eesnimede komisjon. Seega on selles välditud liigse isikliku maitse kehtivusele pääs.

Oma koostiselt moodustub „Eestipärase isikunimede“ uus trükk, nagu esimenegi, eestilisist ja eestipäraseist eesnimedest. Puhteestilised pärinevad kahest allikast: 1) eestitüvelised muinaseesti nimed (*Lembit, Meeles, Ihalemb* jm.) ja 2) kunstlikult soetatud nimed (*Loomet, Lõive, Lemmi* jm.). Eestipäraseid eesnimed on samuti kahte liiki: 1) ürikuist ja kirikuraamatuist kogutud mitmesugust võõralgupära, kuid sajanudite jooksul kodunenud ja eesti keelele täiesti kohandunud eesnimed (*Jaak, Tõnu, Mare, Reet*); 2) viimaseil aastakümneil meil häälikuliselt kodunenud ja kujult eestilised soome jm. eesnimed (*Toivo, Eerik, Milvi*).

Eestipäraseid eesnimede suhtes on uus, ilmuv valimik üsna nõudlik. Mitmedki meil praegu üldiselt esinevad nimed on välja jäetud (*Hanno, Vülem, Kristjan, Taaniel, Viilip, Agne, Marget, Leene*), samuti küllaldaseks hülgamiseks põhjuseks on olnud tähttäheleline ühtimine saksa eesnimedega (*Elmot, Hado, Vilmar, Argo,*

Eido, Einar, Helmar, Elma, Alda, Elga, Hilda, Hilla), erandatud juhtumid, mille puhul eesnimi on ühendatav eesti sõnatüvega (*Arbo, Harras, Tammo, Ella, Anni*). Loomulikult pole sanktsiooni leidnud ka igasugused hüüdnimelised mugandused (*Sass, Volli, Eedi, Ärni, Arno*).

Ei ole kahtlust, et kõnesolev valimik lahendab lahtised ja ebajärjekindlust põhjustanud küsimused eesnimede alal — vastavalt oma ülesandele. Kuid on küsimusi, millele vastamine pole selle valimiku ülesanne ega saagi olla.

Perekonnaseisuametnikud teavad kõige paremini, kuivõrd tugev on rahva seas tendents anda oma vastsündinud järeltulijale või võtta iseendale eestistamise korras miski uus, vähe esinev või koguni esmakordselt esinev eesnimi. Kuna selliseid nimesid leidub vähe, siis luuakse kunstlikult uus. Loomulikult on ebaõnnestumisi kaugelt rohkem kui õnnestumisi. Sest iga tuletis, iga häälikute kombinatsioon pole veel eesnimi, pole looming, mis kõlbaks kogu rahva eesnimevarasse. Et vältida aegsasti vaimude väljakutumist, mitmesuguste nimevärdjate tekkimist ja käibele minekut, on tarvis luua mingi sõel, kus kaalutakse läbi kõik eesnimed, mis ei sisaldu „Eestipärase isikunimede“ teises trükis. Selleks sõelaks peaks olema Siseministeerium koos Akadeemilise Emakeele Seltsi juhatusega ja Nimede Eestistamise Keskbüroo eesnimede komisjoniga.

Kuna eesnimel ja perekonnanimel on kummalgi oma kindel ülesanne — eesnimi on üksikisikut ja perekonnanimi ühiskondlikku algrakukest, perekonda, eristav tunnus, sümbol — siis peab kumbagi nimeliiki rakendama omal alal. See nõue pole tingitud mingist esteetilisest põhimõttest, vaid puhtpraktiline elu nõuab seda. Esiteks väldib säärane kindel eristus palju segadusi ja teiseks eesnimede liigse koormuse, teataval määral kaitseb nende „kulumistki“, tüütavaks muutumist. Sest eesnimed on ja võib tekkida juurde väga piiratud arvul juba nende olemuse tõttu, mida tõendab kujukalt nende internatsionaalne iseloomgi. Kuid perekonnanimede tekke- ja kujundusvõimalused on piiramatud. Seepärast tuleks viia ellu Akadeemilise Emakeele Seltsi juhatuse seisukoht, et eesnimesid ei või rakendada perekonnanimedena. Ühenduses sellega oleks põhjust kaaluda, kas ei peaks võimaldama koguni seniste eesnimeliste perekonnanimede muutmist lihtsustatud korras.

Senine perekonnanimede eestistamise lüük esitab arvukalt juhtumeid, kus on lubatud eestistada eestipäraste eesnimede kujulisi perekonnanimesid, milline seik on kõigiti tunnustusväärne. Kas peaks siit tegema loogilise järelduse, et on asendatavad lihtsustatud korras enam-vähem eestipärased eesnimed puhteestilistega? Vaadeldes eestipärasteid, s. t. eestipärastunud eesnimed, võime eraldada need kahte rühma: 1) täiesti kodunenud ja nagu eesti oma nimikonda kuuluvad (*Jüri, Tõnu, Jaak, Anni, Kadri* jt.) ja 2) vähem eesti keelele kohandunud, selgesti algkuju meenutavad eesnimed (*Aadam, Jaagup, Joosep, Kristjan, Peeter, Saamel, Juula, Liisa, Eeva* jt.). Viimast laadi eesnimedest vabanemist peaks tingimata lubama, kuid ainult siis, kui võetav eesnimi on puhteestiline.

Perekonnanimed.

Eesnimede alal on suurema osa raskuste kõrvaldamine võimalik vastava nimestiku avaldamisega. Kuid võrdlematult keerukam on seisund perekonnanimede muutmise, parandamise ja eestistamise alal. Riigi Statistika Keskbüroo andmeil on Eestis ca 65 000 perekonnanime üksikkuju. Arvestades sellest arvust muulasile ümmarguselt 7000 nime, jääks eestlaste omadena järele 58 000 nime. 50% neist arvatakse olevat võõrapärasteid. Pole aga alati kerge otsustada, mis on võõrapärane ja mis on eestipärane nimi. Teiselt poolt on taas raskusi võetavate nimedega. Sest soove on siin ülikummalisi. On loomulik, et ilma kindlate põhimõtetest ja neist sõltuva järjekindluseta on lootusetu toime tulla. Seda peaksid kodanikud mõistma, kui nende isiklikele soovidele sageli eitavalt vastatakse. Sest arvukam erandite tegemine võib kummutada kogu reegli ning kahjustada nõnda otsustavalt kogu liikumist. Allpoolsed read riivavad lühidalt mõnd säärast küsimust.

1. Parandamine.

Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 lausub järgmist: „Eestipäraste perekonnanime muutmise küllaldaseks põhjuseks ei tule lugeda asjaolu, et perekonnanimi perekonnaseisuraamatute järge õigekirjutuse poolest ei vasta õigekeeluse eeskirjadele. Sääraste perekonnanimede parandamine toimub nimeomaniku soovil Siseministri poolt antud juhtnõu alusel.“

See on seadusparagrahv. Iseasi on selle tegelik täitmine. Sorides nimede eestistamise töö viljasalves — „Riigi Teataja Lisas“ — peab kahjuks kinnitama, et aganate hulka on sattunud päris tüsedaid teri. Seaduskohase parandamisnõude asemel on eestistatud (!) näiteks järgmised perekonnanimed: *Aunak, Herris, Kollo, Kokkuta, Kässokond, Massak, Mear, Meara, Merresmäh, Mähkong, Nessa, Parro, Peitak, Pello, Pirro, Põrro, Sepping, Tarris, Venne, Uustal, Viitak* jpt.

On väljaspool kahtlust nende nimede eestilisuus ja ühtlasi sobivus ning mehisus. Leidub ka juhtumeid, kus parandamine on teostatud muutmise korras, näit.: *Lulig > Luulik, Metsküll > Metsküla, Meriküll > Meriküla, Saavik > Savik, Uustalu > Uustalu*, jm. Kõrvuti mainitud laadi nimedega on muudetud teisi, milledes on ilmselt põhielemendiks eesti sõna või liitsõna, kuid nende algtäendus ja -kuju on niivõrd hämardunud, et praegust vastet on raske täpselt määrata. Seega langeb loomulikult ära parandamise võimalus. Säärased nimed kuuluvad nn. erapooletute liiki ning on muudetavad (eestistatavad).

Perekonnanimede parandamise küsimust on käsiteldud korduvalt selle ajakirja veergudel*), seda on üksikasjaliselt arutatud Akad. Emakeele Seltsi juhatuses ja E. Elisto'lt on ilmunud ajakirjas „Eesti Keel“ (nr. 6, 1934) asjalik kirjutis: „Isikunimede parandamise küsimus“, mis avaldatud ka äratrükina (ilmunud 1935. a.). Perekonnaseisuatmetnikud peasisid põhjalikumalt tutvuma nende materjalidega ning arvestama oma tegelikus töös vastavaid põhimõtteid. Seniste töötulemuste alusel peab küll kahjuks konstateerima, et seaduse õigustatud nõue eestipäraste isikunimede parandamise alal on jäetud üsna sageli väljapoole tähelepanupiire.

Viimane asjaolu vahest õigustab kõnesoleva küsimuse veelkordset lahkamist, kusjuures püütakse eeskätt süstematiseerida parandatavaid perekonnanimeid.

*) V. Avesson: Isiku- ja kohanimede kirjutusviisist, 1933, nr. 3; T. Teder: Isiku perekonnanimede, nimede ja kohanimede kirjutamisviisist, 1933, nr. 7; V. Avesson: Veel isiku perekonnanimede, nimede ja kohanimede kirjutusviisist, 1933, nr. 7; T. Teder: Vastuseks V. Avesson'i artiklile, 1935, nr. 2. Seda küsimust on muuhulgas puudutanud ka O. Angelus oma mitmes artiklis, näit. 1934, nr. 8 ja 11; 1935, nr. 2, 3, 11 ja 12.

mesid ja kindlaks määrata parandamise piire. Perekonnanimede õigekeelsuse normidele mittevastavuse võivad teatavasti põhjustada: endisaegne ortograafia, saksapärase kirjutusviisi, baltisakslane moonutus, venepärane transkriptsioon, nimeks oleva uema laensõna kirjutamine vastavalt laenuandja keele kirjutusviisile ja murdeline kuju.

Endisaegne ortograafia. Perekonnanimed anti eestlasile aastail 1819—1835, seega ajal, millal eesti keele kirjutusviisis kehtisid hoopis teised põhimõtted kui praegu. Vastavalt neile põhimõtetele kirjutati loomulikult ka isikunimed. Kui Ahrens'i grammatika ilmumisega (tervikuna a. 1853) hakkas pikkamisi taanduma vana kirjaviis ning läbi lööma uus, siis eeldatavasti oleksid pidanud alluma sellele ka nimed. Seda ka tõeliselt nõuti. Nii püstitab J. Hurda poolt koostatud ja õpetatud Eesti Seltsi poolt väljaantud brošüür: „Lühikene õpetus õigest kirjutamisest parandatud viisi“ järgmise reegli: „§ 19. Eestikeele nimed, olgu mis nimi tahes, peavad ka Eesti viisi kirjutatama, s. o. nõnda, kuidas Eesti õigest kirjutamise seadused käsivad. Näitused Jaan Kübar, Mihkel Luts, Toomas Hämalane, Mari Kadakas, Madis Kuklane, Jüri Kuslapuu, n. n. e.“

Kõnesolev brošüür ilmus a. 1864. Kahu küll, et enam kui 70 aastat hiljem on see nõue jäänud ikkagi veel akuutseks. Endiste aegade suhtes, millal perekonnakirjade pidajaiks olid suuremalt jaolt saksa-meelsed pastoriid, on see mõistetav. Need oleksid ju eestlase vastava soovi jätnud sageli täitmata. Nüüd aga, iseseisvuspäevil, on küll tõepärane E. Elisto' hukkamõist: „Eesti nime vigastaja võõrapärast kirjaviisi ei vabanda ükski asi“. (E. Elisto: Nimede parandamise küsimus.)

Endisaegset kirjaviisi esindavad perekonnanimed on parandamisele kuuluvate lihtsaim liik. Nende üldisimaks tunnuseks on, et häälamine ei vasta kirjutusviisile. Näiteid: *Sälik* > *Säülik*, *Lippasaar* > *Lipasaar* või *Lipassaar*, *Korits* > *Koorits*, *Jagomägi* > *Jaagomägi* > *Jaagumägi*, *Hiet* > *Hüiet*, *Uet* > *Uuet*, *Kurris* > *Kuris*, *Robas* > *Roobas*, *Kulcke* > *Kuke*, *Lattik* > *Latik*, *Muggu* > *Mugu*, *Prido* > *Prüdo* > *Prüüdu*, *Poua* > *Põua*, *Tõnnorist* > *Tõnorist* > *Tõnurist*, *Vettik* > *Vetik*, *Kivvi* > *Kivi*, *Põrru* > *Põru*, *Kässokond* > *Käsukond*, *Kokkuta* > *Kokuta*, *Sepping* > *Seping*.

Kuid on küllalt juhtumeid, kus hääldatakse vastavalt vigasele kirjaviisile. Näiteid: *Karro* (> *Karo* > *Karu*), *Arro* (> *Aro* > *Aru*), *Pello* (> *Põllo* > *Põllu*), *Alle* (> *Ale*), *Kollo* (> *Kolo* > *Kolu*), *Abne* (> *Aabne* > *Haabne*), *Nessa* (> *Näsa*), *Pallo* (> *Palo* > *Pahu*), *Rema* (> *Rääma*), *Ermas* (> *Ärmas* > *Härmas*), *Assor* (> *Asur*), *Pessor* (> *Pesur*), *Jennes* (> *Jänes*), *Orro* (> *Oro* > *Oru*), *Usoia* (> *Uusoja*), *Villepao* (> *Vilepaju*), *Kuvallo* (> *Kuuvalo*) jt. Kõik seda laadi nimed tuleb parandada. Ei ole ju mingit põhjust, miks neisse peaks suhtuma teisiti kui ülalesitatud lihtsamasse vana ortograafiat esindavasse nimeühmäl.

Kokkuvõte: vanas kirjaviisis olevad eestipärased perekonnanimed (samuti muidugi eesnimed) on eranditult parandatavad. Vähe sellest, et rahuldatakse nimekandjate vastavaid sooviavaldusi, vaid perekonnaseisuametnikud peaksid ka aktiivselt kaasa mõjuma kõnesolevate nimedekadumisele.

Saksapärase kirjutusviisi. Veelgi lubamatum liik, kui endisaegses ortograafias esinevad nimed, on saksapärase kirjutusviisi meie nimikonnas. Tõsi küll, igapäevases rakenduses on säärane patustus meie keele vastu perekonnanimedes aegamööda kadunud, kuid perekonnakirjades (seega ametlikult) nad figureerivad. Ometi leidub küllalt neidki eestlasi, kes tänapäeval nagu mingist pieteedist säilitavad oma nime saksapärase kuju. Näiteid tegelikkusest ühes parandatud kujuga: *Brido* > *Prüdo* > *Prüüdu*, *Geering* > *Kääring*, *Arendt* > *Arend* või *Aarend*, *Vildt* > *Vilt*, *Heidock* > *Heiduk*, *Batsig* > *Patsik*, *Uritz* > *Uurits*, *Lüdig* > *Lüüdik*, *Bucht* > *Puht*, *Dubas* > *Tubas*, *Pez* > *Peets*, *Kietz* > *Küts*, *Huuck* > *Huuk*, *Kasick* > *Kaasik*, *Kibbovitz* > *Kibuvits*, *Kuck* > *Kukk*, *Mey* > *Mei*, *Sülick* > *Süülik*, *Teetz* > *Teets*, *Siem* > *Süim*, *Sitz* > *Sits*, *Rehm* > *Rööm* (võimalik ka *Rähm*).

Nagu selgub esitatudki loendist, on seda laadi nimedes tegemist sageli kahekordse parandamisega: ühelt poolt meie oma vana kirjaviisi ja teiselt poolt eesti alfaabedile võõrad tähed ning täheühendid (*y*, *z*, *ck*, *ch*, *dt*), *b*, *d*, *g* sõna algul jm. Saksapäraselt kirjutatud eesti nimed alluvad eranditult parandamisele. Kuid siin võib veel kaugemale minna, nagu praktika juba näi-

tabki. Nimelt nn. erapooletud nimed, kui nimekandjad ei kavatse neid eestistada, tuleb kohandada nime tegelikule hääldamisele, seega: *Truder* > *Truuder*, *Vehm* > *Veem*, *Prenzel* > *Prentsel*, *Metzki* > *Metski*, *Undritz* > *Undrits*, *Viesel* > *Vüisel*.

Baltisaksa lised moonutised. Nimede moonutamine baltlaste poolt on meil eriti tuttav kohanimede alal (*Hargel* pro *Hargla*, *Fellin* pro *Viljandi*, *Taps* pro *Tapa*, *Immafer* pro *Imavere*, *Verro* pro *Võru* jms.). Seda on teostatud kas lühendamise, ümberasendamise, häälikute väljajätmise või mingi muu moonutamisega. Perekonnanimesed on see võte olnud väga laialdane, seda enam, et eestlased oma rahvustunde häabudes osutasid sageli selleks agarat kaasabi. Mineviku eestlasile on selline teguviis kuidagi andestatav, hoopis lubamatu on aga oma rahva vastu sääraسته perekonnanimede püsimine nüüdisajal. Näiteid: *Vanatal* või *Vanathal* > *Vanatalu*, *Uustal* > *Uustalu*, *Pereküll* > *Pereküla*, *Moiseküll* > *Mõisaküla*, *Üksküll* > *Üksküla*, *Perküll* > *Pereküla*, *Merricküll* > *Meriküla*, *Annuser* > *Annusvere*, *Mälifer* > *Mälivere*, *Puddifer* > *Pudivere*, *Tapoper* > *Tapupere*, *Moiser* > *Mõisäär*, *Peluer* > *Põlläär*, *Röandt* > *Rüand*.

Perekonnanimede korraldamise seadus asetab nõude, et „eestipärase perekonnanime muutmise küllaldaseks põhjuseks ei tule lugeda asjaolu, et perekonnanimi perekonnaseisuraamatute järgi õigekirjutuse poolest ei vasta õigekeelsuse eeskirjadele“. On küsimus, kas õigekirjutuse reeglitele mittevastavus on laiendatav ka kõnesolevat laadi eestipärasele perekonnanimede. Ilmselt on siin tegemist eri kujuga, mitte erineva ortograafiaga. Pealegi on Siseministerium võtnud paranduste aluseks põhimõtte, et õigekirjutuslikes parandusis ei või minna niikaugele, et selle tagajärjel muutuks nime hääldamine (vt. E. Elisto: Nimede parandamise küsimus. „Eesti Keel“ nr. 6, 1934, lk. 184). Seega äsjaloendatud nimed parandamisele ei kuuluks, sest nende õigele kujule viimine muudaks hääldamist.

Kui aga nimed nagu *Vanatal*, *Üksküll*, *Mälifer* jms. parandamisele ei allu, siis on nad erapooletud, lähikaudu samuti kui *Võsupärk*, *Metski*, *Annion*, ning järelikult muudetavad. Seda nagu tõendakski „Riigi Teataja Lisas“ leiduvad samataolised muuta lubatud nimed *Uustal*, *Merresmäh* jt. Selle seisukohaga on siiski võimatu nõustuda. Esiteks hävitaks säärane asjasse

suhtumine terve hulga põliseid eestipäraseid perekonnanimesid, sest tavaliselt ei asendata moonutatud nime vastava õige kujuga, vaid võetakse hoopis uus. Teiseks oleks sel juhtumil tegemist teatava ebajärjekindlusega, vähemalt vormiliselt. Suurt hulka vanakirjaviisilisi perekonnanimesid hääldatakse, nagu selgus eespool, vastavalt nende vigasele kirjaviisile (vrd. näit. *Karro*, *Arro*, *Pallo*). Järelikult häälduspõhimõte on sellega sisuliselt mõrandatud. Moonutatud perekonnanimede parandamise poolt kõneleb ühtlasi seik, et perekonnaseisuraamatuis esineb alatihti ka moonutamata kuju (kas praeguses või endises kirjaviisis) kõrvuti moonutuslikuga, nagu: *Perreküllä* — *Pereküll* — *Pereküla*, *Uustallo* — *Usthal* — *Uustalu*. Veel rohkem õigustab baltisaksa lised perekonnanime-moonutiste parandamist tegelikkus ise. Sest on teada, et kõnesolevat laadi nimede parandamisi on teostanud nii Siseministerium kui ka perekonnaseisuraamatid.

Tunnustades üldiselt sakslaste poolt nii või teisiti kärbitud eestiliste perekonnanimede parandamist, peab ometi samal ajal kõnelema seesuguste nimede paranduse piiramisest. Nimelt juhtumil, kui nimi on moonutatud peaaegu tundmatuseni, siis on ikkagi tegemist erapooletu nimega. Näiteks eelmisel veerul loendatud nimedest *Moiser* ja *Peluer* ei või kuuluda parandamisele. Vastasel korral muutuks parandamise piir ohtlikult kõikuvaks. Veidi edasi, ja perekonnaseisuraamatnikele esitatakse juba parandussoove, nagu *Glaser* > *Klaasäär*, *Lucher* > *Luhäär*, *Peloas* > *Põlluaas*, *Prinzthal* > *Printstalu*, jms., taoteldaks seega sageli päritolult võõrapärase nime redutseerimist eestipärasele kujule.

V e n e p ä r a n e t r a n s k r i p t - s i o o n. Vene pärisnimede kirjutamisel ladina tähtedega kehtib meil kindel juhis. Loomulikult pole see juhis kohaldatav eestipärase nimede transkribeerimisel vene keelest. Vene aeg on ometi püüdnud teatava kogumi sel teel väanatud perekonnanimesid ja veel rohkem esnimised. Viimaste parandamise ja kirjutamise kohta kehtib juba kindel kord. Loomulikult kuuluvad parandamise kaudu hülgamisele ka säärased perekonnanimede väärkujud, hoolimata sellest, et häälduslikult nimi muutub seetõttu sageli tunduvalt. Seega tohiks olla siis tunnustatavad järgmised parandused: *Jebeda* > *Hõbeda*, *Jernits* või *Järnits* > *Ernits*, *Jebeneu* > *Hõbenõu*, *Jerits* > *Erirts* või *Eerits*, jms. Kui perekonnakirjades leiduvad paralleelkujud õigus-

tavad, siis ka: *Julo* > *Ülo*, *Jarmak* > *Ärmak* või *Härmak*, *Julesoo* > *Ülesoo*, *Jarismaa* > *Äärismaa*, jt.

Uuemad laensõnad perekonnanimedena. Mõeldud on siin neid saksapäraseid nimesid, millele vastavad sõnad on kodunenud eesti keeles nn. uuslaenedena ning kandunud üldiselt kirja-keeldegi. Mitmete säärast laadi nimeid parandamist on senini praktiseeritud, näit: *Grep* > *Krepp*, *Kranz* > *Krants*, *Kram* > *Kraam*, *Kirsch* > *Kirss*. Vormiliselt on siin tegemist saksapärase kirjutusviisiga (vt. vastavat liiki), seega parandamine täiesti õigustatud. Kuid parandamisele ei või kuuluda enam saksapäraseid nimesid, millele sõnalised vastad eesti keeles on saksa omadest erinevad, näiteks: *Treppe*, *Lampe*, *Kurve*, *Seide*, *Krampe* jms. Erandeid võib teha vaid siis, kui perekonnakirjades esinevad kõrvuti eesti- ja saksapärase kuju, näit. *Lamp* ja *Lampe*, *Trepp* ja *Treppe*.

Murdeline kuju. Kõigisse ülalpool vaadeldud liikidesse kuuluvate perekonnanimede parandamine (resp. eestistamine) on eranditult vajalik. Sest kui Perekonnanimede ja nimede korraldamise määrus nõuab uudest nimedelt vastavust õigekeelsuse eeskirjadele, siis on ometi loomulik, et aja jooksul ka endised eestipäraseid nimesid omandaksid keeleliselt korrektse kuju.

Hoopis erinevat suhtumist parandusküsimuses väärivad aga murdelise esindusega perekonnanimed. Kui uued nimesid õigekeelsuse suhtes pälvivad eeskujuks olemist endisile, siis peavad samuti murdepärase suhtes uute nimeid kohta kehtivad põhimõtted kanduma ka endisile. Perekonnanimede valimikus „Eesti nimi“ (lk. 20) võtab prof. J. Mägiste järgmise seisukoha: „...murdepärase nime valimine uudisnimedeks on täiesti tervitatav, sest see mitmekesisstaks tunduvalt meie nimesid üldpilti. Isegi niisugused murdekujud nagu *Soarik* (= *Saarik*), *Peasuke* (= *Pääsuke*) jt. on täiesti võimalikud“. Selle seisukohaga on tagatud ühtlasi ka endiste murdeliste perekonnanimede püsioigus, erandatud muidugi kirjaviisilt vigased kujud. Viimasedki tuleb parandada vastavalt hääldusele, meie kirjaviisi põhinõudele, niisiis mitte *Peddajas*, *Kanu*, *Väits*, *Kessä*, vaid *Pedajas*, *Kannu* (= *Kännu*), *Väits*, *Kesä*.

Kuid murdekujuliste perekonnanimede parandamise küsimus on teatavasti laialt ulatuselisem. Parandamise lõppeesmär-

giks seab seadus vastavuse õigekeelsuse eeskirjadele, s. t. kirjakeelsele kujule. Paranduse teostamine on sõltuv nimeomaniiku soovist. Järelikult kodaniku tahtel on parandatav ka murdeline perekonnanimi. Ometi, selliseile sooviavaldusile vastutulekul on üsna kindel piir.

Murdepäraseid perekonnanimesid võib, lähtudes kirjakeelest, eraldada üldjoonis kolme rühma: 1) erinevus kirjakeelest on väike, piirdub ühe või kahe häälikuga, sõna tüvi mõlemal alati seesama, 2) tüvi mõlemal ühtlane, kuid häälduslikult erinevus tunduv, 3) murdelisele nimekujule vastab kirjakeeles hoopis teisetüveline sõna.

Esimesse rühma kuuluvad nimekujud on üldiselt parandatavad. Näiteid: *Talo* > *Talu*, *Aunapuu* > *Ounapuu*, *Lõuke* > *Lõoke*, *Valgõ* > *Valge*, *Säedus* > *Seadus*, *Moä* > *Maa*, *Moandi* > *Määndi*, *Pitk* > *Pikk*, *Öpitk* > *Ööbik*, *Pitksoare* > *Pikksaare*, *Unt* > *Hunt*, *Ernes* > *Hernes* jt. Siiski ei saa pooldada näit. järgmist laadi murdekujude redutseerimist kirjakeele vastele: *Ruus* (= *Kruus*), *Raav* (= *Kraav*), *Laas* (= *Klaas*), *Ristjan* (= *Kristjan*), *Riips* (= *Kriips*), *Ock* (= *Vokk*), *Ool* (= *Vool*) jt.

Teise rühma kuuluvaid nimesid üldiselt parandada ei saa, kuna sellega hääldus muutuks liiga palju ning parandus kujuneks sisuliselt nime muutmiseks. Järelikult tuleb tagasi lükata näit. järgmised parandussoovid: *Kahr* > *Karu*, *Jallai* > *Jalajas*, *Kattai* > *Kadakas*, *Tsilk* > *Tilk* jt. Juhtumil, kui murdeline nimekuju esindab hoopis eritüvelist sõna (s. t. ülalmainitud kolmas rühm), siis ei ole parandamine kunagi mõeldav (näit. *Perv*, *Kõiv*, *Ubin*, *Laid* asemel *Kallas*, *Kask*, *Õun*, *Saar*).

Esitatud murdepäraseid perekonnanimesid rühmitamine on muidugi suurelaastuline. Tegelikult töö juures jääb määravaks ja kindlaimaks juhendiks ikkagi põhimõte, et parandamine ei või tuua hääldusse suuri muutusi.

Ühenduses murdepäraseid nimesidega ning nende parandamisega väärrib vaatlust üks võrdlemisi palju vaidlusi tekitanud küsimus, mis riivab samavõrra pea-aegu kõiki perekonnanimede parandusliike — nimelt *o*, *ä* ja *ü* eluõigus järgsilpides. Muutmiskorras võetavate sellelaadiste nimeid kohta sõnab prof. J. Mägiste: „Kelle maitselise *o*-line nimekuju vastab, võib sõnas esimesest silbist kaugemal teatavil kordadel asendada *u* *o*-ga (*Arossaar*, *Paloste*, *Aadora* jne.), peamiselt siiski sõna lõpul (näit. *lo*), sest sõna keskel *u*

asemel o tundub eesti kirjakeelele õige võoras... Muid murdepäraseid häälikulisi jooni järgsilpide täishäälikuis päale o (näit. nimekujudes *Käbü*, *Kesä* jne. ü ja ä) ei saa pidada soovitavaks.“ („Eesti nimi“, lk. 19 jj.) Selles tsitaadis kajastub ühtlasi Akadeemilise Emakeele Seltsi seisukoht, kuna kõnesolev raamat on ilmunud AES-i toimetiste sarjas. Parandaniskorras sääraste murdeliste nimekujude taotlemise suhtes asub aga AES erineval seisukohal. Ta ei poolda neid (s. t. parandusi nagu *Karro* > *Karo*, *Sanna* > *Sana*, *Kessä* > *Kesä* jt.). Seda mitte niivõrra põhimõtteliselt, vaid just praktilisil kaalutlusil: „sest see võiks perekonnaseisumeteis tuua tegelikke raskusi ja paljudest nimedest pole selline nimekuju vist üldse vastuvõetav.“ (E. Elisto: Nimede parandamise küsimus, „Eesti keel“ 1934, lk. 185.) Kuid Siseministeerium asub otse vastupidisel seisukohal: „Seepärast võib küll isiku soovil nimekuju *Virro* muuta kirjakeeleks *Viru*, kuid on ka üsna soovitav, kui see muudetakse murdeliseks *Viro*.“ (Kohu- ja Siseministeeriumi kiri AES-le 13. I 1934.) Seega nii nime muutjad kui ka parandajad on murdeliste nimekujude suhtes täiesti ühesuguses seisundis.

Nimede paranduse küsimuse lõpetuseks veel paar täiendavat märkust. Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 ei võiks jätta mingit kahtlust paranduse olemuse suhtes, s. t. et parandus taotleb ikka ja alati lähendamist

kehtiva õigekeelsele kuju ja kirjaviisi suunas. Õige harva vististi on tegelikus elus soovitud tagurpidikäiku kirjaviisi suhtes (praeguselt vanale kirjaviisile). Tunduvalt rohkem aga esineb neid juhtumeid, millal kirjakeelset nimekuju tahetakse viia murdekujule. Nähtavasti tulenevad sellised väärsoovid seigast, et uudisnimedeks lubatakse, nagu nägime, koguni soovitalakse murdekujusid. Siit järelduse tegemine on täielik eksitus. Paranduskäik ei võimalda nimelt siiret kirjakeelset kujust murdelisele. Järjelikult näit. parandused *Maantee* > *Maandi*, *Kadakas* > *Kadaja*, *Sarekännu* > *Soarekannu*, *Hein* > *Ein*, *Võrgu* > *Võrgo*, *Kruus* > *Ruus* pole lubatud.

Kuna vastavalt seadusele parandamine käib ainult eestipärase perekonnanimede kohta, siis võõrapärase nimede parandamine küsimusse tulla ei saa. Ja loomulik. Sest neil on oma tee: hävimine ja asendumine eestipärasega. Akadeemiline Emakeele Selts pooldas omal ajal siiski ka võõrapärase nimede parandamist sel korral, kui nime üks osa on eestikõlaline, näit. *Uhlberg* > *Uulberg* (vt. lähemalt E. Elisto ülaltsiteeritud kirjutist, lk. 184). Siseministeeriumi viimasaegsed seisukohad ei näi tunnustavat aga mingit kompromissi, nagu võib järeldada Siseministeeriumi Üldosakonna direktori O. Angelus'e hiljutisest kirjutisest sama ajakirja veergudel (vt. „Maaomaval.“ 1935, nr. 11 ja 12).

(Järgneb.)

Tulevase vallaomavalitsuse vallavanemast.

(Mõtteid valdade ümberkorraldamise eel).

Vold. Mäkk.

See murdeaeg, milles elame tänapäev, toob kindlasti suuri ja kaugeleulatavaid muudatusi omavalitsuste ellu, eriti maa valitsemise korra alal. „Me tahame kindla otsuse teha omavalitsuste kohta, ja mitte asja pikale venitada,“ ütles riigivanem möödunud aastal riigi- ja omavalitsusjuhtide uueaasta koosolekul.

Viimastel aastatel on kulutatud ajakirjanduse ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu häälekandja „Maaomavalitsuse“ veergudel palju ilusaid mõtteid valdade ümberkorraldamise alal. Sõna on võtnud mitmed asjatundjad. On avaldatud arvamisi suur- ja väikevalla kohta, on kõnelnud sikk-sakulistest valdade piiridest,

omapärestest riba- ja lappvaldadest ning sellestki, et paljudel valdadel on viletsad, ebaloomulikud keskused.

Asi sellest küljest peaks seetõttu olema enam-vähem selge. Rohkem kahesilma vahele senini on jäetud võimu ümberkorraldamise küsimus. Ei tahaks uskuda, et siin jääb kõik nõnda, nagu oli varem — kõik võim kogu ja hulga kätte. „Tulevased omavalitsuse seadused võimu käsitamise osas kujunevad kahtlemata kindlal vastutuse nõudmisel ja üksikvõimu ja vastutuse väljatõstmisel kogu ees.“ (K. Eenpalu.)

Mõtlen siinkohal peatuda mõne sõnaga vallavanema, vallaomavalitsusühiku juhi

võimupiiri juures. Arvan, et tulevases omavalitsuses kõikide vähemtähtsate küsimuste otsustamisõigus (ei hakka neid üksikasjalikumalt loetlema), peaks jäetama vallavanemale. Vallavolikogu ja vallavalitsus tuleksid vaid kokku tähtsamate küsimuste otsustamiseks. Tegelikult ongi kujunenud valdades nii, et palju, väga palju väikseid asju, eriti kiireloomulisi, otsustab vallavanem üksi, oma riisikol. Vallavalitsuse liikmete mureks jääb vaid tulla kokku, konstateerida fakti ja seda protokollida.

Aga ma läheksin veelgi kaugemale, andes vallavanemale isegi teatud kordadel „veto“ õiguse vallavolikogu otsuse kohta. Nimelt siis, kui vallavolikogu teeb mõne ebaseadusepärase või valla huvidele kahjuliku otsuse. Võidakse ju öelda: üks vallavolikogu otsuseid kontrolli järelevalveasutis. Tõsi see ju on. Kuid see ei takista sugugi andmast sõnaõigust vallavanemale vallavolikogu töö ja tegevuse üle. Sarnane õigus aitaks suuresti kaasa vallavanema kui vallavolikogu juhataja hoiatava nõuande mõjulepääsuks vallavolikogu koosolekul. Vallavolikogu töö muutuks asjalikumaks ja vallavanem võiks rahulikuma südamega oma õlgadele võtta vastutuse vallavolikogu töö korraldikkuse eest.

Võimu küsimusega käsikäes ei tohiks unustada vallavanemate töö- ja palgaolusid. Seni on vallavanemale palgamääraks olnud vallavolikogu. Volikogu käed sel alal on olnud täiesti vabad, tundmata ühtegi piiri või tõket. Seda vabadust on nii mõnedki vallavolikogud kasutanud selleks, et viia vallavanemate palkasid naeruväärse madaluseni. Kolmes Saaremaa vallas saavad vallavanemad palka 15 kr. kuus. Selle palga eest peavad mainitud valdade vanemad olema kaks päeva nädalas vallakantseleis (n.n. kantseleipäevadel), peale selle tegema ametisõituseid ja kulutama aega väljaspool vallakantseleid. Kuid ei maksa imestada, ka mitte süüdistada. Viga peab seisma lihtsalt selles, et palgamääraja ei tunne õieti palgasaaja töövaeva suurust, kohustuse ja vastutuse hulka. Tänapäeva vallavanemal kulub valla asjade korraldamiseks vähemasti kolm päeva nädalas. See on miinimum. Juhtub isegi seda, et vallavanem annab kogu oma nädalase töö valla ja üldsuse kasuks (näiteks rahvahääletusega seoses olev selgitustöö). Seepärast pole ülekohus, kui mainisin, et 15-kroonine kuupalk on naeruväärselt väike. Siin tuleks tõesti midagi

ette võtta. Kõige parem, kui vallavanemate palkade korralduse võtab oma kätte siseministerium, normeerides vallavanemate palgad üle riigi.

Täiesti mõttetu on siduda vallavanema amet auametiga. Olla vallavanem, ei tähenda nüüdisajal sugugi enam — kanda ainult vallavanema nime. Tuleb arvestada ikkagi kaunis suure tööhulga ja ajakuluga. On olemas nn. aukonsulid. Kuid usun, et nende tööala ei saa kaugeltki võrrelda vallavanema omaga. Vallavanemat tahetakse oma vallas näha kõikjal korraldamas, juhimas. Ja kuigi selle suure töömure ja vastutuse ümber on teatud aupaistus, ei maksaks seda siiski siduda liigselt suure kella külge. Me teame, et vähe on neid vallavanemaid, kellele rinda ehib hoolsusvõi teenetemärk. „Meie au koosneb vastutusrikkast tööst ja piskust tänuist,“ tähendas keegi vallavanem. Seepärast: heitkem kõrvale auameti jutt. Üldiselt on ju teada, et au on võrdlemisi hää asi ja kõlbab vallavanemalegi, aga au ei sünni siiski suhu pista ega selga panna.

Edasi tahaksin näha, et ümberkorraldatud vallaomavalitsuses, kus vallavanemal tuleb kindlasti täita endisest suuremaid kohustusi, vallavanem senise ühekahe päeva asemel viibiks vallakantseleis vähemasti kolm päeva nädalas. Ka ei teeks halba, kui vallavanemal oleks omaette väike tööruum, kus vallaelanikud võiksid neljasilma all ajada vallavanemaga segamatult juttu ja kus vallavanem, kui selleks jätkub aega, võiks rahulikult uurida vallaomavalitsusse puutuvaid seadusi ja korraldusi. Praegu juhtub sagedasti sedasi, et vallaelanikke tuleb vallavanema juure koju. „Siin saab ometi ilusasti kõik südamelt ära rääkida. Keegi ei tülitä. Vallakantseleis — sääli inimesi tuba täis“, öeldakse.

Mis puutub vallavanema ametisse valimisse, siis arvan, et praegune valimisviis on küllalt otstarbekohane, s. o. valitakse kõige parem paremate hulgast. Kuid võiks ka küsimuse alla tulla vallavanema valimine vallarahva poolt otseselt. Kõrvale igatahes peaks jääma ametisse määramise moodus. See oleks vallavolikogu õiguste liigselt suur kärpimine. Kuid on loomulik, et nüüd, kus mitmete üleriiklise tähtsusega ürituste tegelikuks korraldajaks on vallavalitsus ja et vallavalitsuste kaudu teostub valitsusvõim kohtadel, siis kahtlemata vallavanemal tulevases vallaomavalitsuses peab olema täielik keskvalitsuse

usaldus ja seetõttu jätab keskvalitsus omale kindlasti sõnaõiguse vallavanemate ametisse kinnitamisel.

Isiklikke nõudeid seaksin uues vallaomavalitsusseaduses vallavanema kohta: tal olgu vähemasti endise kihelkonna- või ministeeriumikooli haridus; või — nüüdse

6-kl. algkooli haridus. Erandeid võiks teha ainult nende kohta, kes varem on olnud vallavanema ametis ja oma isikliku tublidusega on näidanud, et nad suudavad vallavanema õlgadele pandud kohustusi küllalt hästi täita. Vallavanemal olgu vallas kinnisvara.

Perekonnanimede ja nimede muutmise põhjustest.

Oskar Angelus.

Perekonnanimede korraldamise seaduse (RT 91 — 1934) § 8 järgi Eesti kodanikkude sooviavaldusel Siseminister võib otsustada muuta nende perekonnanime. Perekonnanime muutmise põhjuseks on: 1) perekonnanime võõrkeelne kuju; 2) perekonnanime halb või labane tähendus või perekonnanime halb kõla; 3) soov eristada perekonnanime, kui see on liiga laialt tarvitusel; 4) soov hoida alal sugukonnanime; 5) soov mitmest perekonnanime teisendist tarvitada ainult üht perekonnanime; 6) muud punktides 1—5 nimetatata põhjused, mis Siseminister peab küllaldaseks. Sama seaduse § 25 järgi Eesti kodanikkude sooviavaldusel Siseminister võib otsustada muuta nende nimed. Nime muutmise põhjuseks on: 1) nime võõrkeelne kuju; 2) soov mitmest nimest tarvitada ainult üht nime; 3) muud punktides 1 ja 2 nimetatata põhjused, mis Siseminister peab küllaldaseks.

Peale Siseministri võivad perekonnanimede ja nimede muutmise asju otsustada veel omavalitsuste perekonnaseisuametnikud Siseministri 14. detsembri 1934 otsuse põhjal perekonnanimede ja nimede muutmiste sooviavalduste otsustamise asjus (RT 107 — 1934), mis on antud Perekonnanimede korraldamise seaduse § 2 põhjal. See otsustamise õigus kestab teadupärast kaks aastat ja lõpeb ühes teiste perekonnanimede ja nimede eestistamiseks ja halvakõlaliste või -täenduslike eestipäraste perekonnanimede muutmiseks antud soodustustega 1. jaanuaril 1937 (Perekonnanimede korraldamise seaduse § 1).

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikud, kellele on antud õigus otsustada perekonnanimede ja nimede muutmise küsimusi, ei või otsustada kõiki perekonnanimede ja nimede muutmise asju, vaid ainult neid, mis on esitatud põhjusel, et olemasolev perekonnanimi või nimi on võõrapärane või — kuigi perekonnanimi on eestipärane — et see on halva või labase

tähendusega või halva kõlaga (Perekonnanimede korraldamise seaduse § 2 ja 7). Teiste sõnadega, perekonnaseisuametnikud võivad otsustada muuta perekonnanimesid vaid Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 punktides 1 ja 2 tähendatud põhjustel ja nimesid sama seaduse § 25 p. 1 loetletud põhjusel. See seaduse eeskiri on selge ja peaks küllalt arusaadav olema iga perekonnaseisuametnikule.

Tegelikult kujuneb asi tihti kahjuks sootuks teisiti. Mitmed perekonnaseisuametnikud on võtnud enda otsustada asju, mis neile ei allu, milleks neil puudub õigus. Kõige sagedamini juhtub see perekonnanime teisenditega, kui need teisendid on kõik eestipärased, ja levinud perekonnanimede muutmiseks. Kuid perekonnaseisuametnikud on võtnud enda otsustada perekonnanimede ja nimede muutmise veel teistel põhjustel. See talitusviis tekitab asjatut kirjavahetust Siseministeeriumi ja omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude vahel, sest Siseministeerium kuulutuste kontrollimisel ei saa edasi saata seadusvastaselt tehtud otsuse kuulutusi, vaid peab kuulutused ühes seletustega saatma tagasi perekonnaseisuametnikkudele. Kohal võib sarnane teotsemine kutsuda esile nurinat ja arusaamatust. Inimesed ei saa aru, mispärast siis nende perekonnanime või nime muutmise sooviavaldus lükati tagasi: kas Siseministeerium hakkas ajama uut joont või polnud kohalik perekonnaseisuametnik teadlik maksvas korras.

Kuna, nagu tähendatud, perekonnanimede ja nimede muutmise põhjustest pole omavalitsuse perekonnaseisuametnikud igal pool õieti aru saanud ja seetõttu on vigu teinud, peatun allpool veidi üksikasjaliselt nende põhjuste juures, mis peaks andma perekonnaseisuametnikkudele üldse ülevaate põhjustest ja sellega neile võimaldama omalt poolt anda kodanikkudele õiget seletust.

Perekonnanime (ja samuti nime) võib muuta ainult üks kord (Siseministeeriumi Üldosakonna ringkiri kõigile omavalitsuste perekonnaseisuametnikkudele 24. maist 1935, nr. 751). Seadusandja on arvestanud seda, et kodanikul võib mitmesugustel Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 punktides 1—6 loendatud põhjustel tekkida soov perekonnanime muuta, samuti ka nime sama seaduse § 25 punktides 1—3 loendatud põhjustel. Kuna kodanik endale võib valida uue perekonnanime (või nime) oma soovi kohaselt, arvatud välja mõned Perekonnanimede korraldamise seaduse § 11 ettenähtud kitsendused (tuntud tegelase või sugukonna perekonnanime, kaitseregistrisse kantud perekonnanime jne. ei saa endale võtta), ja kuna temale ei saa anda sama § 11 põhjal perekonnanime, mis laialt tarvitusel, millel on halb tähendus või kõla, mis on võõrapärane, ühesõnaga, mis annaks jällegi põhjust perekonnanime muutmiseks, langevad ära kõik eeldused perekonnanime teiskordseks muutmiseks. Analoogiline kord maksab ka nimede suhtes nende eranditega, mis olenevad nime iseloomust (tuntud tegelase nime võib muidugi võtta, nimede jaoks ei ole kaitseregistrit jne.). Perekonnanimede ja nimede mitmekordsete muutmiste ärahoidmiseks täiendati Siseministri poolt 12. veebruaril 1935 Perekonnaseisuseaduse kohta antud juhtnööride § 81 (RT 15 — 1935) nõudmisega perekonnaseisutunnistusele märkida — juhul, kui kodanik on muutnud oma perekonnanime või nime — endine perekonnanimi või nimi, tähendades, millal ja kelle otsusega muudeti perekonnanimi või nimi. Iseasi on, kui naiskodanik on enne abiellumist oma perekonnanime muutnud ja 1) abielus olles ühes abikaasaga muudab perekonnanime, sest tema nõusolekut perekonnanime muutmiseks ei nõuta, või 2) kui ta abielu lahutatakse ja ta soovib endale tagasi perekonnanime, mida ta kandis enne abiellumist, sest siin ei ole tegemist uue perekonnanime võtmisega, vaid endise perekonnanime tagasisaamisega.

Eeltoodud põhimõttest ei pea kahjuks kõik perekonnaseisuametnikud kinni. Mõni perekonnaseisuametnik võtab muutmisele mõne, näiteks, magusamaigulise perekonnanime, mille on endale valinud ja muutmise korras saanud mõni kodanik, kusjuures põhjusena märgitakse harilikult „perekonnanime halb kõla“. On õige, et perekonnanimed nagu Lilleorg, Roosiväli,

Lillepott, Roosimägi, Lillepõld jne. ei ole kõige vastuvõetavamad. Võib tõesti juhtuda, et kodanik, kes kord valis sarnase perekonnanime ja selle ka sai, tahab nüüd määratud perekonnanimest lahti saada ja võtta endale mehisema kõlaga perekonnanime. Kuid ega Perekonnanimede korraldamise seadus pole antud selleks, et tema abil võib kodanik kas või iga kuu tagant muuta oma perekonnanime (või nime). Seaduses on loendatud põhjused, mis seaduseandja pidas mõjuvateks perekonnanime (või nime) muutmiseks, andes kodanikkudele seaduses loendatud põhjustel võimaluse lahti saada endisest perekonnanimest ja valida endale uus. Ja see on kõik. Seadusandja oli kaugel tahtest võimaldada kodanikkudele mitu korda muuta oma perekonnanime (või nime). Perekonnanimi pole korter, mida oma soovil võib alati vahetada, kui senine miskipärast ei meeldi.

Nagu öeldud, on arusaadav, et mõned kodanikud tahavad pääseda kord võetud magusamaigulistest perekonnanimedest (ja nimedest), sest ka perekonnanimed ja nimed alluvad kahjuks moele, mis eriti paistab silma nimede juures. Kord ristsid eestlased oma lapsi Vilhelmideks ja Friedrichideks, siis jälle Aleksandrideks ja Nikolaideks, siis Johnideks ja Edvardideks. Perekonnaseisuametnikkude ülesandeks on selgitada inimestele, kes tahavad endale võtta uuteks perekonnanimedeks (või nimedeks) kuigi puht eestipäraseid, kuid magusamaigulisi perekonnanimesid (või nimesid), et sarnaseid ei maksaks võtta, et on hoopis ilusamad olemas, et tänu tuntud keeleteadlaste tööle on meil perekonnanimede valik suur ja samuti ka nimede valik tänu äsjajilmunud sellekohase valimiku tõttu. See perekonnaseisuametnikkude ülesanne ei ole muidugi kerge ja seda tuleb täita taktiga ja täie arusaamisega, mitte kuidagi puhtkantseleilise asjaajamisega. Kodanikku ei tohi pahandada tema poolt valitud perekonnanime äralaitmisega, vaid talle tuleb olla heatahtlikuks nõuandjaks nii, et kodanik aru saab, et perekonnaseisuametnik kõneleb kodaniku kasuks. Ei saa muidugi märkimata jätta, et lõpuks on mõni Lilleväli siiski parem kui mõni Blumenfeld.

Mõned perekonnaseisuametnikud ei muuda siiski ise kodaniku perekonnanime või nime, kui see kord juba on muudetud, olgu sooviavaldus esitatud ükskõik mis põhjusel, vaid saadavad küsimuse otsus-

tamiseks Siseministeeriumile, varustades sooviavalduse perekonnaseisutunnistusega, millest selgub juba kord asetleidnud perekonnanime või nime muutmine. Kuid loomulikult ei saa Siseministeerium siin midagi teha, sest tema kohta maksab seaduse nõue ja seaduse eesmärk samal määral kui perekonnaseisuametnikkude suhtes. Seetõttu on sarnane saatmine asjatu ja võib kodanikkudes vaid tekitada muljet, nagu ei tahaks Siseministeerium nende soovidele vastu tulla, nagu oleneks siin midagi Siseministeeriumi või Siseministri äranägemisest.

Tõsi küll, minu arvates on käsitatud üldreeglist võimalik teha erand. Arvestades Perekonnanimede korraldamise seaduse peasihti — eestistada eestlaste perekonnanimed ja nimed — peab arvama, et teiskordne perekonnanime või nime muutmine on lubatav, kui soovitakse eestistada perekonnanime või nime. Asi seisab selles, et mitteeestlastele lubab Perekonnanimede korraldamise seadus määrata uueks perekonnanimeks või nimeks ka nende rahvusele vastava perekonnanime või mitteeestipärase nime (vt. Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 11, RT 102 — 1934). Kui nüüd sarnase uue perekonnanime (või nime) kandja kodanik soovib eestistada oma uue, kuid võõrapärase perekonnanime või nime, ei tohiks selleks takistusi olla. Sedasama peab muide tähendama ka nende kodanikkude kohta, kes ei kuulu eesti rahvusse, kellel puudub perekonnanimi ja kellele määrati nende soovil võõrapärane perekonnanime; Perekonnanimede korraldamise seaduse 3. peatüki korras.

Mis puutub perekonnanimede ja nimede muutmise põhjuste üksikasjadesse, siis loeb seadus muutmise esimeseks põhjuseks perekonnanime (§ 8, teise lõike p. 1) või nime (§ 25, teise lõike p. 1) võõrkeelse kuju. Võõrapärasteks perekonnanimedeks loetakse mitte ainult puht võõrkeelsed perekonnanimed (olgu need selgelt võõrkeelsed, tuletatud võõrkeelsete liidetega või foneetiliselt võõrapärased), vaid samuti ka nn. erapooletud perekonnanimed, s. o. perekonnanimed, mida ei saa selgelt pidada ei eesti- ega võõrapärasteks või mis esinevad kas ühe või lahkumineva tähenduse all eesti ja mõnes võõrkeeles. Lähemalt ma selle küsimuse juures ei peatu, sest sellest on juba varem kirjutatud „Eesti Politsei“ veergudel, sellest annab ülevaate Siseministeeriumi Üldosakonna ringkiri omavalitsuste perekonna-

seisuametnikkudele 15. juunist 1935, nr. 981 ja seda küsimust on raske üksikasjaliselt käsitada teisi küsimusi puutuva kirjatüki raamides, pealegi on see puhtkeeleteadlaste ala. Märgiksin siinkohal ainult veel järgmist, mis pole veel teada kõigile perekonnaseisuametnikkudele.

1. Põhimõtteliselt on puhtsoome perekonnanimed ja nimed meile samasugused võõrnimed nagu iga teise keele omad, mistõttu pole lubatav nende võtmine perekonnanimede ja nimede eestistamise korras, kuigi need perekonnanimed ja nimed keeliliselt on loomulikult meie keelele väga sarnased. 2. Kui isikul on kaks perekonnanime, millest üks on võõrapärane ja teine eestipärane, siis loetakse võõrapärase perekonnanime ärajätmine eestistamiseks, näiteks Savi-Lehmann muutmine Saviks. Eriti sageli võib sarnaseid eestistamisi juhtuda nimede osas, näiteks Magda-Linda muutmine Lindaks. Eestistamisega ei ole tegemist, kui mitmest nimest (või perekonnanimest, mis aga peaks olema haruldane juhtum) soovitakse eestistada ainult üks, näiteks Alfred-Georg soovitakse muuta Alfred-Jüriks: soovitud nimed ei anna tervikuna eestipärast nime. 3. Erapooletuid nimesid meie praktika ei tunne, vastandina perekonnanimedele. Meil on küll, nagu igas teises keeleski, laennimesid kreeka, ladina, saksa, rootsi, vene ja heebrea algupäraga nagu Eeva, Elss, Kadri, Leena, Tarja, Andres, Eerik, Heino, Juhan, Kaarel, Peeter, Simmo jne., kuid need nimed on aja jooksul meie keeles täiesti kodunenud, nii et meie praegu võime täie õigusega neid lugeda eeltoodud kujul puhteestipärasteks nimedeks (lähemalt vt. J. Mägiste, Eestipäraseid esinimesid, 1936, lhk. 13 ja teised). 4. Eestipärasteks perekonnanimedeks loetakse kõik J. Mägiste ja E. Elisto raamatus „Eesti Nimi“ leiduvad perekonnanimed; eestipärasteks nimedeks loetakse kõik eeltähendatud J. Mägiste raamatus „Eestipäraseid esinimesid“ leiduvad nimed. 5. Kui perekonnaseisuametnikul tekib kahtlus: 1) kas soovitud uus perekonnanimi või nimi on eestikujuline või 2) kas muuta kavatsetav perekonnanime või nimi on võõrkeelse kujuga, esitab ta asja otsustamiseks Siseministrile Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 22 p. 1 ja 4 põhjal ühes kogu asjatoimetusega ja asjaomase kodaniku perekonnaseisutunnistusega. Tegelikult on paljud perekonnaseisuametnikud sarnase kahtluse tekkimise korral hakanud tarvitama teist teed,

muu seas väga otstarbekohast ja kogu asjaajamist hõlbustavat ja lihtsustatud teed: nad esitavad Siseministeriumile kahtluse all olevate perekonnanimede või nimede nimestiku ja paluvad Siseministeriumi seisukohta esitada perekonnanimede ja nimede võõrapärasuse, resp. eestipärasuse suhtes.

Järjekorras teiseks perekonnanime muutmise põhjuseks loeb seadus perekonnanime halba või labast tähendust või perekonnanime halba kõla (§ 8 teine lõige p. 2). Ka selle küsimuse juures ei kavatsen ma pikemalt peatuda, kuna see on keeleadlaste ala, ei mahu käesoleva artikli raamidesse ja on selgitatud üldistes joontes Siseministeriumi Üldosakonna ringkirjaga omavalitsuste perekonnaseisuametnikkudele 15. juunist 1935, nr. 981. Juhiksini perekonnaseisuametnikkude tähelepanu selle küsimuse käsitlemisel vaid järgmisele.

1. Meie inimesed on kahjuks väga helled oma perekonnanimede suhtes ja tahavad tihti, kasutades perekonnanimede muutmise soodsat silmapilku, muuta päris ilusaid eestipäraseid perekonnanimesid, valides endise mehise ja iseloomustava perekonnanime asemele uue väga meeleolulise ja magusamaigulise, muidugi põhjusel, et senine perekonnanimi oleval halva tähendusega või kõlaga. Ei saa nõuda perekonnaseisuametnikkudelt, kelle peatöö seisab teiste küsimuste lahendamises ja teissuguste ülesannete täitmises, suurt keeleinstinkti, kuid üldiselt peaksid nad siiski suutma taibata, mis on halvatähenduslik perekonnanimi. Ministeriumile on näiteks esitatud sooviavaldusi muuta sarnaseid perekonnanimesid nagu Karukäpp, Latik, Murakas, Mõru jne., mille muutmiseks pole mingisugust põhjust. Perekonnaseisuametnikud peaksid ise katsuma kohal asja lahendada ja korraldiku eestipärase perekonnanime kandjale selgitama sarnase perekonnanime muutmise mõttetust. 2. Halva tähenduse tõttu lubavad perekonnaseisuametnikud tihti muuta kodanikkude perekonnanimesid, mis ühtuvad nimedega, nagu Valdur, Eha, Maret, Miina jne. Kuna need nimed on loetud eestipäraseks, jäävad nad eestipäraseks ja ilma halva tähenduseta ka perekonnanimedena. Muidugi võib see asjaolu tekitada kodanikule tegelikult elus raskusi, et ta kannab perekonnanimeks üldiselt tarvitusel olevat nime, kuid eestipärase perekonnanime muutmise põhjusel, et see on tuntud kõikjal nimena, võib

toimuda ainult harilikus, s. o. maksulises korras Siseministeriumi kaudu Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 teise lõike p. 6 alusel, seda aga ainult juhtumil, kui kodanik esimest korda muudab oma perekonnanime. Sellest aga järeldub, et perekonnaseisuametnikud peaksid võimaluse piires hoidma nimede määramisest perekonnanimedeks. Perekonnaseisuametnikud peaksid võimalust mööda juhtima soovi avaldanud kodaniku tähelepanu neile ebamugavustele, mis tegelikult elus võivad esile kerkida, kui perekonnanimeks on laialt tarvitusel olev nimi: meil kirjutatakse sageli (mitte ainult ametiasutustes, vaid ka eraelus) perekonnanimi nime ees, sagedamini küll ümberpöörduvalt; kui nüüd kuskil aadressraamatus, nimekirjas, selt-siliikmete loenduses jne. esineb näiteks Valdur Hinn, siis on tõesti raske öelda, kas perekonnanimeks on Hinn või Valdur. Muidugi esineb ka teistes keeltes ja teiste rahvaste juures nimesid perekonnanimedena, kuid ka seal on sarnane nähe sagedaste eksituste põhjuseks. Neil kaalutlustel pole soovitatav perekonnanimeks määrata nime, kuigi see otseselt pole keelatud seadusega. 3. Halvatähenduslikkudeks ei loeta perekonnanimesid, mis on kantud laialt tarvitusel olevate perekonnanimede määruse lisasse (RT 107 — 1934 ja 98 — 1935), kuigi mõne kohta võiks tekkida sarnane arvamus tema mitme tähenduse tõttu nagu näiteks Must, Kilk jne. Sääraseid perekonnanimesid võib küll muuta, kuid jällegi ainult harilikus korras Siseministri kaudu Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 teise lõike p. 3 alusel. 4. Huvitaval kombel leidub meil ka halva tähendusega nimesid nagu Klosette, mille olemasolu seaduseandja ei teadnud ette näha, sest nimede valik sünnib vabatahtlikult vastandina omaaegsele perekonnanimede panemisele. Arvestades seaduse sihte võib säärase nimede muutmise toimuda samas korras nagu halvatähenduslikkude perekonnanimede muutmise, kui need ei käi võõrapärase nimede muutmise kohta maksva korra alla. Praegu sääraseid nimesid enam ei saa anda, seda keelab Perekonnaseisuseaduse kohta antud juhtnõu § 26 (RT 27 — 1931), mille alusel vastsündinutele ei saa anda nimesid, „mis vastolus heade kommete või teisiti võivad tekitada avalikku pahameelt või on naeruväärsed“. 5. Kui omavalitsuse perekonnaseisuametnikul tekib kahtlus: 1) kas muuta kavandatav eestikujuline perekonnanimi on halva või labase tä-

hendusega või halva kõlaga või 2) kas soovitud uus perekonnanimi on halva või labase tähendusega või halva kõlaga, esitab ta asja otsustamiseks Siseministrile Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 22 p. 5 ja 3 põhjal ühes as-

jatoimetusega ja asjaomase kodaniku perekonnaseisutunnistusega. Otstarbekohasem on järelepärimise tee, nagu lähemalt eelpool seletatud võõrapäraste perekonnanimede ja nimede muutmise kohta käivas osas. (Järgneb.)

Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogu koosolek 20. märtsil 1936. a. Tallinnas, Harju ajutise maavalitsuse saalis.

Koosolekust võtsid osa 36 nõukogu liiget. Koosolek algas kell 11,30. Koosoleku avas Liidu esimees H. Lauri, tervitades koosolijaid:

§ 1.

Koosoleku juhataja ja protokollija valimine.

Koosoleku juhatajateks valitakse H. Lauri ja P. Männik ning protokollijaks M. Hansen.

§ 2.

Liidu 1935. a. tegevuse ülevaade ja rahaline aruanne.

Liidu tegevuse ja rahalise aruande kohta andis seletusi H. Lauri, mis võeti vastu ühel häälel. Liidu bilans soovitati puhastada. Volitati juhatust realiseerima „Sundnormide kogu“ ja teised seimajäänud raamatud. „Sundnormide kogust“ otsustati saata igale avalikule raamatukogule 1 eks. tasuta. Valdadele ja teistele asutustele otsustati „Maaomavalitsuse“ kaudu teatavaks teha, et nemad võivad saada nüüdsest peale „Sundnormide kogu“ hinnaga à Kr. 2.—. Üksikute võlgnikkude arved, millised tuleksid kustutada juhatuse arvates, tulevad esitada järgmisele nõukogu koosolekule kinnitamiseks.

§ 3.

Liidu 1936. a. tegevuskava ja eelarve.

Liidu esimees H. Lauri andis üldise ülevaate tegevuskavast ning peatas pikemalt eelarve juures, märkides ära asjaolud, millistel alustel on eelarve koostatud ja mis on põhjuseks olnud Liidu büroo suurendamiseks.

Tegevuskava juures peatas pikemalt nõunik A. Loorits, kes kujukalt näitas omavalitsuste tulude suurendamise vajadusi, samuti käsitades küsimusi, mis selleks vaja teha ja missuguseid sammusid Liit on juba astunud Vabariigi Valitsuse juures sihi saavutamiseks.

Järgnenud elavatel läbirääkimistel leiti, et Liidu büroo suurendamine on vajalik ja et oleks tarvilik nõunik võtta Liidu juure terve palga peale, aga mitte nõnda kui praegu, kus nõunik poole palgaga on Siseministeeriumi teenistuses. Samuti juhtis läbirääkimistel tähelepanu A. Lusik'a, D. Uiga, V. Vessart'i, A. Kasterpalu ja teiste poolt, et Haridusministeeriumis on kavatsus osa kutsekoolide õpetajate palgade maksmist panna maavalitsuste peale, mis aga kuidagi ei ole võimalik sest puuduvad vastavad summad. Kui see peaks sündima, siis tuleks pöörduda Siseministeeriumi poole, et võimaldatakse maavalitsustele ka vastavad tulud. Ei ole ka otstarbekohane toetuste süsteemi järele raha andmine, see ei võimalda teha kindlat kava.

Tuleks leida võimalus, et maavalitsused saaks kasutada ka mitmesugustes erifondides olevaid summasid.

Läbirääkimiste järele võeti töökava ja eelarve esitatud kujul ühel häälel vastu, ühes D. Uiga ja A. Hammer'i täiendustega eelarve juure: volitada juhatust eelarve kulusid suurendada, kattes seda eelmiste aastate ülejäägist, Liidu nõuniku palga tõstmiseks vajaduse ja tarviduse korral juhatuse äranägemisel.

§ 4.

Revisjonikomisjoni liigete valimine.

Revisjonikomisjoni liikmete valimisel valiti endised liikmed A. Mäeloog, H. Kiiver, G. Päss ja E. Laanemäe ühel häälel tagasi.

§ 5.

Maksude sissenõudmine administratiivkorrast.

Maksude sissenõudmisest administratiivkorrast refereerib peasekretär M. Hansen, kes annab üldise ülevaate maksude sissenõudmise korrast administratiivkorrast. Ühtlasi puudutades küsimust, et kavatsetakse vallamaksude sissenõudmine peatselt panna vallavalitsuste peale, mis tingimata toob kaasa teatavaid raskusi.

Järgnenud elavatel sõnavõttudel leiavad kõik valdade esitajad, et praegune kord on vallavalitsuse seisukohast otstarbekohane, ega ei oleks mitte soovitatav maksude sissenõudmist panna vallavalitsuste peale.

Võeti vastu seisukoht, et nõukogu arvates maksude sissenõudmise panemine vallavalitsuste peale ei ole soovitatav, aga kui seda siiski teisiti ei saa korraldada, siis pandagu see kord maksma ühes uue valla seadusega ja igal juhul nõnda, et enne korralduse maksmapanemist oleks võimalik vallategelasi küsimusega tutvustada ja kursusi korraldada.

§ 6.

Valdade ümberkorraldamine.

Valdade ümberkorraldamise üle refererib inspektor V. Velner. Referent annab ülevaate senisest tööst sel alal ning informatsiooni praeguse seisukorra üle, millest selgub, et üldise reformi läbiviimine läheb mõneks ajaks edasi.

Järgnenud sõnavõtmistel leiti ühelt poolt, et reform on tarvis kiiresti läbi viia, kuid teiselt poolt rõhutati ka valdade esitajate poolt, et asi vajaks kaalumist ja erilist põhjust rutata pole.

Valdade reformi küsimuses asuti seisukohale, et Liidu nõukogu leiab, et valdade reform teatavates piirides on vajalik ning tuleb teostada lähemal ajal ühenduses teiste avaliku elu küsimuste lahendamisega.

§ 7.

Koosolekul ülestõstetud küsimused.

Koosolekul ülestõstetud küsimuste all tuli arutusele Tuletõrjujate Liidu liikmeks astumise. Koosolek otsustas ühel häälel Tuletõrjujate Liidu liikmeks astuda.

Lõpuks otsustati saata tervitustelegrammid Riigivanemale ja Vabariigi Valitsusele ning Siseministrile rahvahäälte õnneliku kordamineku puhul.

Koosoleku juhataja, Liidu esimees, peale tänusõnade nõukogu liikmetele tehtud töö eest, lõpetab koosoleku kell 15,15.

Kirjandusest.

Oskar Angelus: Perekonnanimede ja nimede muutmise. Autori kirjastus, Tallinn 1936. 96 lhk. Hind Kr. 1.50.

Raamat sisaldab: 1) Perekonnanimede korraldamise seaduse ühes rohkete seletustega üksikute paragrahvide kohta, mis lahendavad seaduse käsitamisel tekkida võivad arusaamatused; 2) määrused ja juhtnõuad perekonnanimede ja nimede korraldamiseks; 3) selgitavad ringkirjad perekonnanimede ja nimede muutmise asjus; 4) perekonnanimede ja nimede muutmise sooviavalduste ning nende kohta tehtavate otsuste vormid; 5) Perekonnanimede

korraldamise seaduse tähestikulise sisujuhi, mis hõlbustab seaduse käsitamist.

Raamat annab nii juriidilist kui puhttehnilist laadi juhatusi ja näpunäiteid mitte üksnes omavalitsuste perekonnaseisuametnikkudele, vaid kõigile, kes oma perekonnanime või nime muuta soovivad või nime muutmise tegelevad, mispärast selle raamatu muretsemine on soovitatav mitte üksnes vallavalitsustele, vaid ka kõigile koolidele, raamatukogudele ja teistele asutistele, kes käimasolevale nimede eestistamise aktsioonile kaasa aidata soovivad.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 8. Rahvahäälendamise kulude arvestamisest. Kas ametisõitude kulud rahvahäälendamise asjus (rahvahäälendamise materjali vallamajasse toomise ja sealt äraviimise tasu jne.) tulevad kanda valla eelarve kulude ptk. II § 3 alla — ametisõitudud valla asjus, või ptk. III lit. A § 5 alla eraldi punktina?

Vastus: Kõikide niisuguste sõitude kulud, mis vallaametnikud teevad vallaomavalitsuse peale pandud ülesannete täitmiseks ja millede eest

vallavolikogu poolt on määratud eritasu peale palga, tulevad kanda valla eelarve kulude ptk. II § 3 alla — valla asjus ametisõitude arvele. Kuid rahvahäälendamise materjali valda toomine ja vallast tagasi saatmine ei vaja otselt ametisõitude vallaametnikkudel. Seda võib teha posti kaudu või postivedajatega või erikäskjalgedega ja sellega seotud kulud kuuluvad valla kantselei kulude hulka ning tulevad paigutada eelarve kulude ptk. II § 4 p. 2 alla või, kui neid tahetakse eraldi näidata, siis sama paragrahvi viimase vaba punkti alla.

Vastutav toimetaja: A. Loorits. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Trükkikoda J. Roosileht & Ko. Tallinnas, Lühikejal 4.